primam coronam ait significari præmium essentiale Beatorum; per suppositam vero aureolam, præmium accidentale, quod essentiali superponitur.

49 Hujus autem aureolæ definitionem tradit D. Thomas 4. sent. dist. 49. q. 5. art. 5. dicens illam esse *Privilegiatum præmium, privilegiatæ victoriæ respondens*. Duplicem nempe victoriam in via Justi reportant; unam ex vi caritatis; & huic uti præcipuæ, præcipuum respondet præmium, beatitudo scilicet essentialis, quæ *aurea* dicitur; alteram vero ex vi alicujus alterius virtutis, puta fortitudinis, aut virginitatis, & huic respondet beatitudo quædam accidentalis, quæ appellatur *aureola*.

50 In quo autem hoc præmium accidentale consistat, non est omnium concors sententia, aliqui enim olim dicebant esse solum speciale decorum & ornatum in corporibus Beatorum, per modum alicujus figuræ vel signi corporei, quod singularem eorum dignitatem ostenderet. Quam sententiam rejicit D. Thomas loco citato, quia omnis decor corporis redundat ex animæ gloria: Ergo & specialis illæ decor proveniet ex speciali gloria animæ, subindeque illi non erit beatitudo accidentalis & aureola. Licet ergo in corporibus Sanctorum, qui aliqua aureola ornati sunt, sit specialis quidam fulgor, vel decor, ut infra dicemus, hic tamen non est aureola formaliter, sed dumtaxat effectus aut signum illius.

Alii, quos etiam refert S. Thomas, dixerunt has aureolas nihil aliud esse, præter visionem beatam, datam hoc vel illo titulo: v. g. quatenus in præmium martyrii datur, dicitur aureola Martyrum, prout in præmium virginitatis confertur, aureola Virginum appellatur, &c. Sed hoc etiam merito improbat S. Doctor, si enim idem esset aurea & aureola, non diceretur aureola auræ superponi. Deinde, præmium respondet merito. Sed est speciale meritum ex pugna contra concupiscentiam in Virgine, & contra hostes fidei in Martyre: Ergo debet esse speciale præmium distinctum ab essentiali.

51 Dicendum ergo cum D. Thoma aureolam esse gaudium quoddam accidentale, quod Beati percipiunt ex victoria, quam in vi alicujus virtutis particularis, puta fortitudinis, aut virginitatis, reportant.

Hujus rei non alia ratio addi potest, nisi quia nihil aliud potest assignari, in quo consistat aureola, non enim est splendor corporis, ut ostendimus, nec signum quoddam spirituale impressum animæ, ad modum characteris, qui in susceptione quorumdam Sacramentorum imprimitur, ut quidam somniarunt, nec visio, aut delectatio de Deo ut viso, hæc enim pertinent ad auream vel formaliter, vel consecutive, & reperiuntur in omnibus Sanctis, superest ergo quod sit gaudium aliquod accidentale, de insigni aliqua victoria reportata, unde aureola formaliter in voluntate residet; quamvis supponat cognitionem ex parte intellectus, & ex ea quidam decor & pulcritudo redundet in corpus, ut infra patebit.

52 Ceterum aureolam triplicem, Martyrum scilicet, Virginum, & Doctorum, agnoscunt Theologi. Etenim non quodlibet egregium opus aureolam promeretur, sed solum insignis quædam victoria de hoste reportata, hæc vero triplex est, sicut triplex pugna contra triplicem hostem, mundum scilicet, carnem, & diabolum. Vincitur mundus contemptu mortis, quæ maximum est omnium malorum, quæ possit mundus inferre, & ita felici victoria vincunt Martyres, dum moriuntur. Vincitur caro, quia nos ut proprio baculo hostis cædit, inquit Bernardus, cum ejus illecebris resistitur; ita carnem subigunt Virgines, & de hoste domestico, contra quem est continua pugna, & de quo rara victoria, gloriose triumphant. Vincitur denique diabolus, cum a cordibus ejicitur hominum, in quibus regnat, & tyrannidem exercet; unde idem Bernardus peccatores vocat *nidum diaboli*: ita Doctores, Prædicatores, Scripturæ sacræ interpretes, Dæmonem vincunt, quem a suo regno deturbant.

53 Porro dubitant aliqui, quænam ex his tribus aureolis potior sit ac præstantior? Ratio dubitandi est, quia aliqui SS. Patres videntur præferre Virginitatem Martyrio; ait enim Tertullianus: *Majus est vivere cum castitate, quam mori pro castitate*. Et Hieronymus: *Inter omnia Christianorum certamina, duriora sunt prælia castitatis, in quibus est continua pugna, & rara victoria*. Item Cyprianus libro de habitu Virginum, asserit quod virginitas, *Flos est Ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, Dei imago respondens ad sanctimonium Domini*; & demum de Virginibus ait, quod sunt *Illustrior portio gregis Christi*.

54 Dicendum tamen est cum S. Thoma in supplem. q. 96. art. 12. quod „ præeminentiæ aureolæ ad aureolam potest „ dupliciter attendi. Primo ex parte pugnæ, ut dicatur „ aureola potior, quæ fortiori pugnæ debetur, & per hunc „ modum aureola Martyrum aliis aureolis supereminet „ quodammodo, & aureola Virginum alio modo; pugna „ enim Martyrum est fortior secundum seipsam, & vehe„ mentius affligens, sed pugna carnis est periculosior, in „ quantum est diuturnior, & magis nobis imminet e vi„ cino. Secundo, ex parte eorum de quibus est pugna, „ & sic aureola Doctorum inter omnes est potior, quia „ hujusmodi pugna versatur circa bona intelligibilia, aliæ „ vero pugnæ circa sensibiles passiones. Sed illa eminen„ tia quæ attenditur ex parte pugnæ, est aureolæ essen„ tialior; quia aureola secundum propriam rationem res„ picit victoriam & pugnam; difficultas autem pugnæ quæ „ attenditur ex parte ipsius pugnæ, est potior, quam il„ la quæ attenditur ex parte nostri, in quantum est no„ bis vicinior; & ideo simpliciter loquendo, aureola Mar„ tyrum inter omnes est potior . . . sed quantum ad ali„ quid, nihil prohibet alias aureolas excellentiores esse."

Quærunt alii, an in corporibus beatis futurum sit aliquid speciale correspondens aureolis in anima existentibus?

Huic etiam interrogationi satisfacit D. Thomas loco citato artic. 10. ubi sic ait: „ Sicut ex gaudio essentialis 55
„ præmii quod est aurea, redundat quidam decor in cor„ pore, qui est gloria corporis, ita ex gaudio aureolæ „ resultat aliquis decor in corpore: ut sic aureola prin„ cipaliter sit in mente, sed per quamdam redundantiam „ refulgeat etiam in corpore vel in carne."

Quod si adhuc quæras, utrum in toto corpore, vel in 56
aliqua speciali parte, futurus sit ille specialis decor? Respondet Scotus in 4. dist. 49. q. 5. art. 2. probabile esse quod talis decor specialiter fulget in capite, & figuram cujusdam coronulæ diversificatæ coloribus refert: non quod ex mixtione qualitatum naturalium, quæ in Beati sunt, varietas illa colorum in aureolis oriatur; sed quod claritas ipsa gloriæ in capitibus Virginum decorem quendam alboris præ se ferat, & in Martyribus coloris purpurei, in Doctoribus vero subviridis. Addit idem Auctor, quod fortassis virgines portabunt in manibus alba lilia; Martyres palmas, juxta illud Apocal. 7. *Amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum*; & Doctores virides ramos; nihil enim vetat, quominus cælestis claritas illas efformet varietates. Quænam autem requirantur ad obtinendam triplicem illam aureolam, in Manuali Thomistarum tract. de beatitudine cap. 5. §. 3. declaravimus. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus.

ARTICULUS IV.

De fructibus Beatorum, & quomodo ab Aureolis distinguuntur?

PRæter Aureolas, ad accidentalem beatitudinem perti- 57
net etiam Fructus spiritualis, seu Evangelicus, qui per metaphoram & similitudinem ad fructum materialem multipliciter dicitur. Primo enim ratione dulcedinis sumitur pro fruitione, qua in via vel in patria reficimur, ut imperfecte, vel perfecte habet rationem ultimi, fructus enim materialis est ultimum arboris & terminus virtutis ejus. Secundo sumitur pro actionibus virtuosis, ex quarum operatione mens etiam sincera delectatione reficitur, sed non per modum ultimi, & hoc modo hujusmodi fructus duodecim enumerantur, scilicet *Caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas*. Tertio sumitur, ut est quoddam veluti commodum ex labore agriculturæ expectatum; quo sensu loquens Apostolus ad Romanos 6. *Habetis* (inquit) *fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam*. Quarto tandem sumitur secundum quod ex bono quasi semine in terra bene disposita, in minori vel majori quantitate consurgit, ad quod alludens Christus Matth. 13. dicit: *Semen cecidit in terram bonam, & aliud dedit fructum centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum*. Et de fructu in hac ultima acceptione agimus in præsenti, qui definitur a D. Thoma in Supplem. quæst. 96. art. 2. *Præmium quoddam accidentale homini debitum, ex hoc quod ex carnali vita in spiritualem transit, ad modum quo ex terreno semine fructus consurgit*. Tria autem quæri possunt de illo. Primo utrum differat ab Aureola, & quomodo? Secundum, an soli virtuti continentiæ debeatur? Tertium, utrum, secundum tres continentiæ partes, tres etiam fructus convenienter assignentur?

§. I.

Prima difficultas resolvitur.

DIco primo: Fructus Evangelicus realiter differt ab 58
Aureola. Ita D. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. art. 2. quæstiunc. 1. Scotus ibidem, & alii.

Probatur primo conclusio: Fructus consistit in gaudio 59
quod habetur de ipsa dispositione operantis, secundum spiritualitatis gradum, in quem proficit ex semine verbi Dei: Aureola vero, in gaudio de operum perfectione percepto. Sed hæ duæ rationes distinguuntur realiter; nam prima habet rationem viæ, tendentiæ, & progressus; secunda vero rationem finis: Ergo Fructus Evangelicus realiter differt ab Aureola.

Probatur secundo: Quæ possunt separari realiter, di- 60
stinguun-

tinguuntur realiter. Sed Aureola, & Fructus possunt separari realiter, & de facto separantur, ut patet in vi duis, quibus debetur Fructus, non tamen Aureola: Ergo realiter distinguuntur.

61 Tertio: Fructus, & Aureola diversis divisionibus incompossibilibus dividuntur: Ergo distinguuntur realiter. Consequentia patet, probatur Antecedens: Nam Aureolæ dividuntur in Aureolas Martyrum, Doctorum, & Virginum: Fructus vero in Fructus Conjugatorum, Viduarum, & Virginum; quæ divisiones, saltem duæ ultimæ, sunt incompossibiles; & de tertia statim explicabitur: Ergo Fructus Evangelicus realiter differt ab Aureola.

Dices: Eidem merito non debentur diversa præmia: Sed idem est meritum Virginum: Ergo non debent ei correspondere duo præmia, Aureola scilicet & Fructus.

Respondeo distinguendo Majorem: secundum idem, concedo: secundam diversa, nego: sic enim non solum unicum præmium, sed etiam tria eidem virginitati competere possunt: nam prout imperatur a caritate, correspondet ei gloria essentialis; prout est opus habens rationem excellentis victoriæ, Aureola: quatenus vero fit per illam a carnalitate ad spiritualitatem transitus, Fructus, etiam centesimus, ut dicit Glossa super locum Matthæi citatum, & asserunt D. Hieronymus contra Jovinianum, Beda in caput 8. Lucæ, & alii.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

DIco secundo: Fructus trigesimus, sexagesimus, & 62
centesimus, licet diversis rebus accommodari possit, speciali tamen ratione competit virtuti continentiæ.

Probatur prima pars: Nam locus ille Matthæi exponitur a D. August. lib. de sancta virginitate cap. 45. & 46. & a D. Thom. in Matth. cap. 13. de gloria essentiali, juxta modum incipientium, proficientium, & perfectorum; vel etiam ab eodem August. lib. 1. quæst. Evangelicarum quæst. 9. 10. & 11. de Conjugatis, Virginibus, & Doctoribus: Theophylacto, D. Anselmo, & D. Gregorio, de vita contemplativa, & de vita mixta perfecte exercita: & tandem a D. Remigio, relato a D. Thom. in catena aurea, de bona cogitatione, de bona locutione, & de bono opere. Item Ecclesia in Hymno laudum S. Joannis Baptistæ, qui fuit Virgo, Doctor, & Martyr, tres istos Fructus, Virginitati, Doctoratui, & Martyrio ejus accommodat, dum canit:

Serta ter denis alios coronant
Aucta crementis, duplicata quosdam;
Trina centeno cumulata fructu,
Te sacer ornant.

Atqui hæ SS. Patrum, & Ecclesiæ expositiones non possunt non esse legitimæ: Ergo, &c.

63 Probatur secunda pars quæ est communis, ratione D. Thomæ: Fructus Evangelicus illi virtuti præcipue correspondet, quæ hominem specialiter a carnis corruptione liberat, eamque efficit spiritualem: Sed hoc præcipue continentiæ competit: Ergo distinctio illa Fructus Evangelici in trigesimum, sexagesimum, & centesimum, speciali ratione competit virtuti continentiæ. Major declaratur: nam Fructus Evangelicus oritur ex semine Evangelico, quod est verbum Dei, cujus proprium est carnales homines in spirituales & divinos convertere; ac proinde Fructus Evangelicus illi virtuti proprie debetur, quæ homines magis a carnis corruptione liberat, & facit spirituales, sive quæ magis terram cordis nostri disponit, ut a carnalitate ad spiritualitatem transeat. Minor vero probatur, primo auctoritate Christi Matth. 22. *In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo:* quo loco ex privatione delectationum carnalium infert Angelicam spiritualitatem. Secundo probatur ratione: quia homo præcipue carni subjicitur per venereas delectationes; ita ut in actu carnali, nec spiritus prophetiæ corda Prophetarum tangat, ut docet D. Hieronymus, nec sit possibile aliquid intelligere; eo quod per illum ratio totaliter absorbeatur, ut asserit Philosophus 7. Ethic. cap. 14. Ergo virtuti continentiæ præcipue competit hominem a delectationibus carnalibus abstrahere, eumque efficere spiritualem.

64 Dices: Fructus correspondet labori, juxta illud Sap. 3. *Bonorum laborum gloriosus est fructus*. Sed major est labor in aliis virtutibus, v. g. in ponendo modum per abstinentiam & sobrietatem in cibis & potibus, sine quibus vita non potest transigi, sicut potest sine delectationibus carnis; vel in fortitudine ad vincendos labores, & passiones: Ergo potius illis virtutibus debet correspondere fructus, quam continentiæ.

65 Respondeo fructum, sub ratione fructus, non tam correspondere labori, quam fructificationi ad quam continentia magis disponit, quam abstinentia: nam delectationes quas ista reprimit, non ita absorbent rationem, quam delectationes venereæ, nec consequenter tantum impediunt fructificationem. Idem dico de laboribus & passionibus, quorum insultus minus opponuntur illi fructificationi, quam opera carnis. Unde licet in illa victoria, Fructus sub ratione mercedis, & præmii essentialis, possit esse gloriosior, non tamen sub hac speciali ratione fructificationis.

§. III.

Tertia difficultas elucidatur.

DIco tertio: Convenienter distinguuntur tres continentiæ partes, scilicet Conjugatorum, Viduarum, & Virginum: quibus Fructus trigesimus sexagesimus, & centesimus correspondet.

Probatur prima pars ratione D. Thomæ. Per continentiam homo separatur ab operibus carnis, & in quamdam spiritualitatem transit: Atqui tribus tantum modis potest ab illis per continentiam separari: Ergo &c. Probatur Minor: Vel enim illa separatio fit per continentiam omnino necessariam, vel per superabundantem? Si per necessariam, solum est continentia Conjugatorum, qui delectationibus carnis secundum rationem utentes, spiritus rectitudinem non pervertunt: Si per superabundantem, vel est ita superabundans, ut omnino homo ab hujusmodi delectationibus abstrahatur, & respectu cujuslibet temporis, præsentis, præteriti, & futuri; & sic est continentia & spiritualitas Virginum: vel solum secundum aliquod tempus, & sic est continentia & spiritualitas Viduarum. Ergo tribus tantum modis a voluptatibus carnis abstrahitur, ac proinde tres tantum dantur continentiæ partes. 66

Probatur secunda pars ex similitudine sementis: Nam regulariter grana in terra pingui seminata, pro uno triginta reddunt: in anno abundanti sexaginta, in feracissimo centum: quod licet raro contingat, de facto tamen aliquoties evenit; ut constat Genesis 26. ubi dicitur: *Seminavit Isaac in terra illa, & invenit in ipso anno centuplum*; Sed Conjugati frequentiores sunt quam Viduæ, & hæ Virginibus, utpote rarissimis, comparatione aliorum: Ergo fructus trigesimus correspondet continentiæ conjugali, sexagesimus viduali, & virginali centesimus. 67

Objicies primo; Fructus nominat aliquod præmium speciale, quod non convenit omnibus Beatis, sicut nec Aureola: Sed tres fructus assignati conveniunt omnibus Beatis; cum omnes sub tribus illis continentiæ partibus comprehendantur; sunt enim vel conjugati, vel vidui, quatenus sub istis continentur etiam non conjugati, vel Virgines: Ergo non debent sic assignari. 68

Respondeo primo, negando Majorem. Nullum enim est inconveniens, quod aliquod accidentale præmium sit omnibus Beatis commune, sicut essentiale. 69

Respondeo secundo, negando Minorem. Pœnitentes enim in fine vitæ, qui usque ad illam periodum incontinenter vixerunt, sub nullo illorum statuum continentur.

Objicies secundo: Sicut viduitas excedit continentiam conjugalem, ita virginitas viduitatem: Sed sexagenarius non excedit æqualiter trigenarium, comparative ad centenarium; siquidem sexagenarius excedit trigenarium in triginta solum, exceditur vero in quadraginta a centenario: Ergo inconveniens est illa accommodatio. 70

Respondeo cum S. Thoma in Supplem. q. 96. art. 4. ad 5. *quod distinctio fructuum magis accipitur secundum species & figuras numerorum, quam secundum quantitates ipsorum: tamen etiam quantum ad quantitatis excessum, potest aliqua ratio assignari: Conjugatus enim abstinet tantum a non sua: Vidua vero a suo, & non suo; & sic invenitur illi quædam ratio dupli, sicut sexagenarius est duplex ad trigenarium: centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium, qui consurgit ex ductu quaternarii in denarium. Quaternarius autem est primus numerus solidus & cubicus, & sic convenit talis additio virginitati, qua supra perfectionem viduitatis, perpetuam incorruptionem adjungit.* 71

DISPUTATIO VI.

De adeptione Beatitudinis.

Ad quæst. 5. D. Thomæ.

PAuca circa hanc quæstionem occurrunt dicenda: quæ enim hic aliqui de possibilitate, appetitu, & inæqualitate beatitudinis inferunt, in Tractatu de visione beata fuere a nobis exposita. Unde sit

ARTICULUS I.

Utrum animæ justorum a corporibus separatæ, & plene purgatæ, statim consequantur beatitudinem?

PArtem negativam tenuere olim plures ex SS. Patribus 1
tam Græcis, quam Latinis, existimantes animas justorum a corporibus separatas, ac plene purgatas, non fore beatas, nec visuras divinam essentiam, usque ad diem judi-

cii, & generalis resurrectionis, in qua (ajebat rursus) unientur corporibus suis, & numerus electorum erit omnino completus. Ita D. Bernardus serm. 3. de omnibus Sanctis, ubi ait: *In illam beatissimam Dei domum animæ nec sine nobis introibunt, nec sine corporibus suis, scilicet nos sancti sine plebe, nec spiritus sine carne.* Cui sententiæ ita acriter adhæsit olim Joannes XXII. ut plures Ordinis nostri Doctores, qui zelo Catholicæ veritatis firmiter ei se opponebant, incarceraverit, nominatim Patrem Thomam Valens, qui ipso festo S. Joannis Evangelistæ Avenioni prædicans, maxima Cardinalium & aliorum Prælatorum astante caterva, contra hunc errorem vehementissime invectus fuerat, ususque verbo & exemplo Pauli, qui in faciem restitit Petro, eo quod reprehensibilis esset, necnon maledictionem omnibus, qui huic perverso dogmati adhærent, pronuntians, addiderat hæc verba Apostoli: *Si quis vobis annunciaverit præter id quod accepistis, anathema sit.* Quæ cum resciviſset Ludovicus Bavarus, qui se Imperatorem dicebat, quique extremo odio Pontificem & Dominicanos ei summopere addictos prosequebatur, animum insensum, quem erga Patres nostros gerebat, deponens, & illorum zelum pro veritate tuenda demiratus, exclamat: *Nunc comperio quod Ordo Prædicatorum sit Ordo veritatis: siquidem Joannem errantem dereliquit; quem antea non erruntem contra me tam animose defendit.* Ita referunt Antonius Senensis in Chronicis FF. Prædicatorum ad annum 1331. Bzovius ad eumdem annum, & alii quos illi citant.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

2 DIco igitur, Animas justorum, a peccatis perfecte purgatas, in cælum evolare, & frui clara Dei visione, non expectata resurrectione, aut generali judicio.

Hæc conclusio nunc est certa de fide, utpote definita in Florentino sess. ultima, ubi dicitur: *Animas a corporibus exutas & purgatas, in cælum mox recipi, & intuiri ipsum Deum Unum & Trinum sicuti est.* Eamdem veritatem prius definierat Benedictus XII. in quadam Extravaganti quæ incipit, *Benedictus Deus*, ut refertur in Directorio Inquisitorum, part. 2.

3 Colligitur etiam ex Scriptura; nam ad Philipp. 1. Apostolus ait: *Desiderium habens dissolvi & esse cum Christo*: inutile autem esset tale desiderium, si non fuisset visurus Deum statim post mortem. Item 2. ad Corinth. 5. dicitur, *Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, & non per speciem*: Ergo relicto corpore non ambulamus per fidem, sed per speciem, videndo clare divinam essentiam. Unde Apocal. 7. videntur Justi amicti stolis albis, quod præmium illorum denotat. Et Lucæ 23. Christus dixit ad latronem: *Hodie mecum eris in paradiso*: quod non potest intelligi de paradiso terrestri, ut quidam explicant; cum Christus ea die in paradiso terrestri non fuerit, sed in lymbo, qui paradisus dicitur; quia ibi latroni & SS. Patribus communicata fuit beatitudo, & visio divinæ essentiæ; nam ut ait August. Ep. 57. *Generale paradisi nomen est, ubi feliciter vivitur.*

4 Favent etiam SS. Patres: nam D. Gregorius super Ps. 4. pœnitentialem, ait: *Beatitudo & animabus Sanctorum ante resurrectionem tribuitur, & corporibus nihilominus post judicium*; & id probat late 14. dialog. cap. 25. Item D. Chrysostomus hom. 32. in Epist. ad Roman. dicit: *Pauli animam versari in summo cælo, & prope Regis solium, ubi Cherubim & Seraphim volitant.* Fulgentius serm. de S. Stephano: *Hodie* (inquit) *miles de tabernaculo corporis exiens, triumphator migravit ad cælum.* Item: *Stephanus hodie stola immortalitatis est indutus.* Unde Ecclesia diem mortis Sanctorum appellat natalem ipsorum: quia nimirum quemadmodum per nativitatem corporalem nascuntur mundo, ita par transitum ex mundo nascuntur cælo: *Natalem Sanctorum* (inquit Chrysologus) *cum auditis, nolite putare illum dici quo nascuntur in terram de carne, sed de terra in cælum, de labore ad requiem, de cruciatibus ad delicias, non fluxas, sed fortes, & stabiles, & æternas.* Et Emissenus homil. de natali S. Genesii: „ Beatorum Martyrum passiones, „ les vocamus dies, quando eos martyrii, viæ & gloriæ „ fides dum ingerit morti, genuit æternitati, & perpetua „ gaudia brevi dolore parturiit. Merito plane dicendi natales dies, per quos qui nati fuerant in hanc fragilitatis „ humanæ miseriam, subito nascuntur in gloriam, vitæ perennis initium de mortis fine sumentes. Etenim si illos „ dies natales vocamus, quibus in hanc lucem in delictis „ & doloribus nascimur ad dolores, quibus hunc mundum „ fletu infantiæ vagientes ingredimur; justius isti celebrantur natales, quibus Sancti ex corruptibili in novam istam „ futuri sæculi veniunt claritatem, & filii hominum in adoptionem divinæ paternitatis ascendunt, & consortes paullo „ ante mortalium, subito cives incipiunt esse Angelorum."

5 Variis etiam rationibus seu congruentiis probant aliqui nostram conclusionem: puta quia beatitudo, seu clara Dei visio, cum non fiat per aliquam speciem a phantasmatibus eductam, non dependet a corpore; unde non est ratio cur differatur usque ad resumptionem corporum; maxime quia ea dilatio præmii valde esset afflictura animas purgatas. Addunt quod, cum beatitudo debeatur homini ut corona & merces, statim post finitam pugnam, & laborem expletum dari debet, juxta illud Levitici 19. *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque ad mane.* Confirmant exemplo Angelorum, qui statim ita acceperunt præmium; & malorum hominum, quibus statim datur pœna æterna post mortem: Deus autem pronior est, inquiunt, ad misserendum & præmiandum, quam ad puniendum.

Verum hæ rationes parum urgent. Ad primam enim 6
facile responderi posset, eam dilationem non fieri ob repugnantiam visionis cum anima separata; sed quia ante judicium generale, & generalem omnium remunerationem, non oportet aliquos beatificari: vel certe quia Deus ipse ita voluit ac disposuit, propter occultos fines suæ providentiæ. Aliæ vero patiuntur instantiam in animabus justorum, qui ante adventum Christi decesserunt: illæ enim, quamvis perfecte purgatæ, statim post separationem a corpore non viderunt divinam essentiam; immo per multa sæcula earum beatitudo & merces fuit dilata, cælo adhuc clauso, ob culpam originalem.

Quare existimo aliam hujus rei, utpote a sola Dei vo- 7
luntate pendentis, non debere assignari rationem, præter eam quam tradit D. Thom. 3. p. q. 49. art. 5. & 4. ubi ait, quod *Christus sua passione meruit nobis introitum regni cælestis, & impedimentum removit; sed per suam ascensionem nos quasi in possessionem regni cælestis introduxit. Et ideo dicitur quod ascendit pandens iter ante eos.* Unde licet ante passionem Christi, ejusque in cælum ascensionem, nullus quantumcumque justus regnum cæleste intrare posset: attamen in lege gratiæ, animæ justorum, cum primum sunt perfecte purgatæ, statim consequuntur beatitudinem, post decessum a corpore. *Et hoc* (inquit Sanctus Doctor ibidem in corp. art. 1.) *figuratur Num. 35. ubi dicitur quod homicida manebit ibi* (*scilicet in civitate refugii*) *donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur, quo mortuo, poterit in domum suam redire.* Quare Apostolus ad Hebr. 9. postquam dixit, quod olim in sancta sanctorum non poterant ingredi sacerdotes, nec populus, subdit: *Hoc significante Spiritu Sancto nondum propalatam esse sanctorum viam adhuc priori tabernaculo habente statum*: id est, per hoc Spiritus Sanctus declarare intendebat, toto tempore veteris testamenti non fuisse apertam viam ad cælum; ideoque etiam justissimos quosque ad inferos descendisse: At postquam Christus perrupit velum templi, cessaverunt figuræ, ex tunc patet via Sanctorum ad cæleste tabernaculum, & cælorum janua per passionem Christi nobis aperta est. Unde Leo Papa serm. 1. de Ascensione: *Christi ascensio* (inquit) *nostra provectio est, & quo præcesse gloria capitis, eo spes vocatur & corporis: hodie enim non solum paradisi possessores firmati sumus, sed etiam eorum in Christo superna penetravimus, ampliora adepti per ineffabilem Christi gratiam, quam per diaboli amiseramus invidiam.* Item D. Joannes Apocal. 21. dicit cælestem Jerusalem habere portas duodecim, & subdit: *Ab Oriente porta tres, & ab Aquilone porta tres; & ab Austro porta tres, & ab Occasu porta tres*: per hoc innuens, modo post Christi passionem & ascensionem, undequaque patere aditum in cælum; omneque impedimentum penitus esse sublatum; ac proindeque justorum animas, cum primum a peccatis perfecte purgatæ sunt, consequi beatitudinem, & clara Dei visione perfrui, non expectata resurrectione, vel die judicii.

§. II.

Solvuntur objectiones.

8 CONtra hanc conclusionem primo objici possunt plura Scripturæ testimonia, quibus significari videtur, præmium beatitudinis, & visionem Dei reservari in diem judicii. Matthæi namque 20. dicitur omnibus simul operariis redditam fuisse mercedem, *cum sero factum esset*, hoc est in fine mundi. Et cap. 25. cum describitur judicium universale, dicitur: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Paulus etiam 2. ad Timoth. 4. ait: *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die*, extremi scilicet judicii. Et ad Hebr. 11. inquit de Sanctis: *Non acceperunt repromissionem, Deo pro nobis melius aliquid providente, ut non sine nobis consummarentur.* Item 1. Joann. 3. dicitur: *Cum apparuerit* (nempe Christus in die judicii) *similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.* Denique Apocal. 6. dicit idem Apostolus: *Vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei; & dictum est illis, ut requiescerent adhuc tempus modicum, donec compleantur conservi eorum*, idest ut expectent tempus resurrectionis, & generalis judicii, in quo, completo numero electorum, omnes simul recipient mercedem & beatitudinem.

Veruntamen hæc parum urgent; nam quoad tria prima 9
loca, si intelligantur de die judicii generalis dicendum est,

tunc præmium meritorum cum publico honore, ac sollemni pompa, & manifestatione omnium bonorum operum, justis esse conferendum; vel tunc nova, & publica sententia, non solum animæ, sed etiam toti homini reddendum esse. Dixi, si intelligantur de die judicii generalis, quia in primo loco ly *ad vesperam* denotat finem vitæ cujuslibet, ut ait Glossa interlinearis. Item cum Apostolus ait, quod Deus justus judex reddet ipsi coronam justitiæ *in illa die*, loquitur (ut ait Nicolaus de Lyra) de die mortis, de quo præmiserat: *Tempus resolutionis meæ instat.* Quartus locus facilis est: nam vel loquitur Apostolus de præmio completo per resurrectionem, vel intendit Sanctos veteris Testamenti non intrasse cælum sine Sanctis Legis Evangelicæ, non quidem omnibus, sed aliquibus. Testimonium vero primum ex Joanne plene caret difficultate: nam ly *cum apparuerit*, non significat, cum Christus venerit ad judicandum (neque enim visio humanitatis Christi Domini reddet Sanctos beatos) sed intelligitur de Deo secundum se, ut sit sensus: *quando se nobis per visionem ostenderit.* Quod si aliquis hæc verba ad Christum in secundo adventu referat, Glossa interlinearis ait, tunc nos futuros ei similes, id est *secundum corpus immortales*, quia videbimus eum sicuti est: nam ex gloria animæ redundabit gloria & immortalitas in corpus. Ultimus locus qui est ex Apocalypsi, communiter explicatur de desiderio unionis ad corpus, quod habent animæ Sanctorum; illud enim non complebitur, nisi in die resurrectionis generalis, in qua totus homo beatificabitur. Porro ipsas gloria essentiali frui in cælis ante illud tempus, colligitur ex eo quod ibidem dicitur: *Data sunt illis singulæ stolæ albæ*: nam ut explicant Sancti Patres, per stolam illam intelligitur gloria & beatitudo essentialis.

10 Secundo, objici possunt plura SS. Patrum testimonia, in quibus aperte dicitur Sanctorum beatitudinem usque ad tempus resurrectionis esse differendam.

Verum, vel hæc explicari possunt de adæquata beatitudine corporis & animæ; vel dici aliquos ex SS. Patribus id olim docuisse, quia tunc res erat dubia, & nondum ab Ecclesia definita; tunc vero non licere de hoc dubitare, ob definitionem Concilii Florentini, & Benedicti XII. supra adductas.

Tertio, objiciunt aliqui Decretum Joannis XXII. qui teste Ocham in opere sex dierum, & Gersone in serm. de Paschate, dictum definiisse contrarium.

Sed respondetur, verum quidem esse, illum fuisse valde propensum in hanc sententiam, eamque persuadere statuisse: non tamen ut Pontificem definivisse, sed, ut ait Benedictus XII. in sua Extravaganti, speciali Dei providentia raptum fuisse, antequam aliquid definiret. Nec credendum est Ochamo, quippe qui Joanni XXII. fuit insensissimus, utpote ab eo excommunicatus.

ARTICULUS II.

Utrum beatitudo semel adepta posset amitti?

11 FErtur communiter error Origenis, negantis perpetuitatem beatitudinis, & ponentis perpetuam vicissitudinem felicitatis & miseriæ: licet aliqui eum excusare nitantur, dicentes hunc errorem inter opera Origenis ab hæreticis fuisse insertum, sed immerito, quia tum D. Thom. hic art. 2. & 4. contra gent. cap. 62. tum etiam D. August. lib. 21. de civit. cap. 17. & libro de hæresibus hæresi 43. & Hieronymus in Epistola ad Avitum, immo & sexta Synodus generalis actione 11. in Epistola Sophronii, approbata actione 13. hunc errorem Origeni tribuunt.

Porro contra illum militant plura Scripturæ testimonia, quibus asseritur beatitudinem Sanctorum perpetuo duraturam: præsertim illud Matth. 25. quod adducit S. Thom. *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* Et Joann. 22. Christus dicebat Apostolis: *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis.* Item 1. Petri 2. beatitudo vocatur hæreditas *incorruptibilis, incontaminata, & immarcescibilis.* Et cap. 5. *immarcescibilis gloriæ corona.* Denique in Fidei symbolo profitemur nos expectare vitam æternam.

12 De fide ergo certum est, beatitudinem Sanctorum fore perpetuam & nunquam desituram. Sed dubitant ac disputant Theologi, an hoc ei conveniat ab intrinseco, & ex natura rei, vel solum ab extrinseco, & ex gratuita voluntate Dei, eam perpetuo conservantis? Scotus enim & Durandus in 4. dist. 49. q. 6. docent illam sola Dei voluntate, & non ab intrinseco esse perpetuam. Idem videtur sentire Vasquez hic disp. 23. cap. 2. ubi ait eodem modo philosophandum esse de visione beatifica & lumine gloriæ, sicut de Angelis: unde sicut Angeli, in ejus sententia, non sunt incorruptibiles ex natura sua, sed solum ab extrinseca Dei providentia illos conservante; ita & lumen gloriæ, ac visio beatifica. Alii dicunt beatitudinem posse dupliciter considerari, scilicet in ratione beatitudinis, & boni perfecti ac plene satiativi, & in ratione visionis & operationis: & primo modo esse ab intrinseco inamissibilem & incorruptibilem, non autem secundo modo. Ita Cariel hic art. 4. dubio unico. Thomistæ vero asserunt perpetuitatem ab intrinseco convenire beatitudini, tam ut est visio Dei, quam ut est perfecta beatitudo: sic Cajetanus, Conradus, Martinez, Alvarez, Suarez, & alii.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

13 DIco igitur: Visionem beatam, tam ut beatitudo, quam ut visio est, ab intrinseco esse incorruptibilem. Ita D. Thom. hic art. 4. ubi docet beatitudinem perfectam, quæ expectatur post hanc vitam, & ex ipsa communi ratione beatitudinis, & ex ratione beatitudinis in speciali, quæ in clara Dei visione consistit, habere quod non possit deficere: unde in resp. ad 1. ait per hanc beatitudinem elevari hominem ad participationem æternitatis, transcendentis omnem mutationem; & 1. p. qu. 10. art. 3. inter entia natura sua immutabilia & æterna ponit visionem Dei, quam dicit propterea vocari in Scriptura vitam æternam; & art. 5. ad 1. asserit illam visionem non mensurari tempore, vel ævo, sed æternitate participata: Idem habet in 2. dist. 2. quæst. 1. artic. 1. ad 4. & tertio contra gentes cap. 62.

14 Probatur ergo prima pars conclusionis prima ratione D. Thomæ hic art. 4. Beatitudo, cum sit bonum sufficiens & perfectum, ab intrinseco & ex propria ratione habet quod desiderium hominis quietet, & omne malum excludat; Sed neutrum præstaret, si non esset ab intrinseco inamissibilis & incorruptibilis: Ergo inamissibilitas & incorruptibilitas ab intrinseco illi convenit. Major patet, Minor quoad utramque partem suadetur. Nam unum ex principuis quæ optat beatus, est perpetuitas boni quod possidet; unde maxime anxiaretur, si existimaret tale bonum non fore perpetuum: Ergo si beatitudo non esset perpetua & incorruptibilis ab intrinseco, nec perfecte satiaret hominis appetitum, nec omnem miseriam & anxietatem excluderet. Unde Augustinus: *Nullo modo esse poterit vita veraciter beata, nisi fuerit sempiterna.*

15 Dices, sufficere ad hoc ut beatus quietetur, & omnis anxietas ab eo tollatur, quod Deus decreverit illi beatitudinem perpetuo conservare, & hoc illi innotescat.

Verum hæc solutio ex non penetrata rationis efficacia procedit; unde sic eam explico, & datam solutionem everto. De ratione formæ in qua beatitudo essentialiter consistit, est quod vel ratione sui, vel ratione eorum quæ illi debentur, satiet appetitum beati, & omnem miseriam & anxietatem excludat, ut disput. 3. art. 1. fuse ostendimus: Atqui perpetuitas seu inamissibilitas beatitudinis exigitur ad tollendam anxietatem beati, & illius appetitum quietandum: Ergo illa debita est formali beatitudini, eique ab intrinseco (id est vel ratione sui, vel ratione eorum quæ illi debentur) & non solum ab extrinseco, & ex gratuita Dei voluntate, debet competere.

16 Secunda pars conclusionis, quæ asserit quod clara Dei visio, non solum in ratione beatitudinis, sed etiam in ratione visionis Dei, est incorruptibilis ab intrinseco, secunda ratione D. Thomæ suadetur. Visio Dei, neque ex voluntate ipsius videntis, neque ex voluntate Dei, neque ex aliquo extrinseco impediente cessare potest: Ergo ex propria ratione habet, quod sit perpetua, & duret in æternum, subindeque quod ab intrinseco sit inamissibilis & incorruptibilis. Consequentia patet a sufficienti enumeratione: nihil enim aliud assignari potest, ex quo visio Dei possit cessare. Antecedens vero probatur, quantum ad singulas partes. Et primo, quod visio Dei ex voluntate ipsius videntis cessare nequeat, sic ostenditur: Omne bonum habitum, quo aliquis carere vult, aut est insufficiens, & quæritur aliud sufficientius loco ejus; aut habet aliquod incommodum annexum, propter quod in fastidium venit: Sed visio Dei est bonum plene sufficiens, cum enim conjungat animam fonti totius bonitatis, eam replet omnibus bonis, & omnia ejus desideria explet, ut disp. 3. in digressione de visione beatifica declaravimus. Similiter etiam nullum prorsus habet incommodum annexum, ratione cujus possit causare fastidium; immo potius, ut ibidem ostendimus, tam suaviter implet, tam delectabiliter fatiat, ut in ejus fruitione regnet desiderium, & insatietate vigeat appetitus illius, juxta illud Gregorii in moralibus: *Cum ad ipsum fontem vitæ devenerimus, erit nobis delectabiliter impressa sitis simul & satietas; sed longe aberit a siti necessitas, longe a satietate fastidium; quia sitientes saturabimur, & saturati sitiemus:* Ergo visio ex voluntate ipsius beati cessare nequit.

17 Deinde, quod ex parte Dei non possit desinere, saltem de potentia ordinaria, probat D. Thomas: quia cum subtractio beatitudinis sit quædam pœna, non potest a Deo justo judice provenire, nisi pro aliqua culpa: Sed nulla culpa reperiri potest in eo qui fruitur clara Dei visione; cum ad illam ex necessitate sequatur impeccabilitas & rectitudo voluntatis, ut supra vidimus, disp. 4. art. 4. Ergo nec ex parte Dei provenire potest cessatio beatificæ visionis. Tandem, quod a caussa extrinseca impediri nequeat, patet;

quia visio, qua homo unitur Deo, est superior actione omnis causæ creatæ; atque adeo ad illam nullum agens creatum pertingere potest.

18 Simili ratione utitur S. Doctor 3. contra Gentes c. 62. ubi sic discurrit: *Si aliquis videre desinat quod primo videbat, aut hoc erit quia deficiet ei facultas videndi; sicut cum aliquis moritur, vel cæcatur, vel aliqualiter aliter impeditur: aut erit, quia non vult amplius videre; sicut cum aliquis avertit visum a re quam prius videbat; vel quia objectum subtrahitur ... Substantia autem intellectuali videnti Deum non potest deesse facultas videndi Deum, neque per hoc quod esse desinat, cum sit perpetua; neque per defectum luminis quo Deum videt, cum lumen illud incorruptibiliter recipiatur, secundum conditionem & recipientis & dantis: neque potest ei deesse voluntas tali visione fruendi, ex quo percepit in illa visione esse suam ultimam felicitatem; sicut non potest velle non esse felix: neque etiam videre desinet per subtractionem objecti; quia objectum illud quod est Deus, semper, eodem modo se habet, nec elongatur a nobis, nisi in quantum nos elongamur ab ipso: impossibile igitur est, quod visio illa Dei, quæ beatos facit, unquam deficiat.*

19 Probatur secundo eadem pars ratione fundamentali: Nam ut dicit S. Thom. 1. part. quæst. 50. artic. 5. ad 3. *Non dicitur aliquid esse corruptibile, per hoc quod Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam conservationem, sed per hoc quod in seipso aliquod principium corruptionis habet:* Sed visio beatifica, quamvis a Deo destrui possit, non tamen habet in se aliquod principium corruptionis: Ergo non est, nec dici debet corruptibilis, sed incorruptibilis ab intrinseco, etiam per respectum ad Deum. Major constat, tum ex Aristotele, & D. Thoma, & ex consensu omnium Sapientium, a quibus petendæ sunt rerum definitiones, & non pro libito confingendæ: tum inductione, nam cæli, Angeli, animæ rationales, sunt & dicuntur incorruptibilia: quia licet per absolutam Dei potentiam, & suspensionem divini concursus conservativi, possint destrui, & desinere esse, non habent tamen in seipsis aliquod principium corruptionis, seu aliquam potentiam ad non esse, qua exigant aliquando suspensionem concursus, quo Deus illa conservat in esse. Item lapis dici non potest natura sua mobilis sursum, etiam respectu Dei, quia licet Deus possit movere lapidem sursum, caret tamen principio intrinseco ad locum sursum inclinante. Denique, licet Deus corpora mixta & corruptibilia perpetuo conservare possit; quia tamen in se habent principium intrinsecum corruptionis; materiam scilicet non striatam forma illorum, non possunt dici incorruptibilia: ergo ex opposito, ut aliquid sit & dicatur corruptibile, non sufficit quod Deus possit illud in non esse redigere, subtrahendo suam conservationem, sed requiritur necessario quod in seipso aliquod principium corruptionis habeat. Minor autem suadetur: Nam in illa visione subjectum est incorruptibile, & lumen a nullo alio pendet nisi a solo Deo; neque visio pendet nisi ab intellectu & lumine, quæ perpetua sunt, & necessario operantur in illo statu, illisque debetur concursus divinus accommodatus: quod si loquamur de causa morali corruptionis, quæ solum potest esse peccatum, etiam visio beatifica omnino illud excludit: Ergo nulla potest hic cogitari caussa intrinseca corruptionis.

20 Dices ex Curiele ubi supra: ad hoc ut visio beata possit dici ab intrinseco corruptibilis, sufficere quod in intellectu beati, lumine gloriæ illustrato, sit potentia ad non esse visionis, & quod illi nec lumen nec visio debeantur.

Sed contra: In intellectu beati, lumine gloriæ illustrato, non datur potentia naturalis, sed tantum obedientialis ad non esse visionis: At hæc non sufficit ut visio beatifica possit dici ab intrinseco corruptibilis; alioquin Angeli, cæli, anima rationalis, & unio hypostatica, possent dici ab intrinseco corruptibilia, cum in eis sit potentia obedientialis ad non esse, illaque per absolutam Dei potentiam possint destrui & annihilari: Ergo ut visio beatifica possit dici ab intrinseco corruptibilis, non sufficit quod in intellectu beati sit potentia ad non esse visionis. Item unio hypostatica est naturæ humanæ indebita; & tamen est ab intrinseco indissolubilis & incorruptibilis, unde mensuratur æternitate participata, ut communiter docent Theologi: Ergo ex eo quod lumen gloriæ & visio beatifica non sint intellectui beati connaturaliter debita, non recte colligitur visionem beatam non esse ab intrinseco corruptibilem, & inamissibilem.

21 Tertio probari potest eadem pars: Forma perfecte complens & satians appetitum subjecti, est ex natura sua incorruptibilis & inamissibilis: Sed visio beatifica totaliter satiat appetitum beati: Ergo ex natura sua incorruptibilis est. Major patet in forma cælorum, quæ dicitur ab intrinseco incorruptibilis, quia perfecte satiat appetitum materiæ, nec finit eam appetere aliquam formam ipsi contrariam: Unde probatur Minor: Illa forma totaliter satiat appetitum subjecti, quæ facit ut subjectum non possit aliquid aliud appetere sibi oppositum. Sed visio beata hoc præstat, facit enim ut proprium subjectum appetere nequeat cessationem visionis, vel errorem circa Deum (quæ duo opponuntur visioni) quatenus facit ut non possit in aliquo ex illis apprehendere rationem boni: Ergo totaliter satiat appetitum beati.

Confirmatur: Ideo humanitas, terminata per subsistentiam Verbi Divini, non expetit propriam, quia per divinam illius appetitus perfecte satiatur; quocirca compositum, ex illa & Verbi subsistentia resultans, incorruptibile est: Ergo si visio beatifica satiet intellectus appetitum, quo propendet in verum, non relinquet potentiam proximam ad formam oppositam; & consequenter compositum resultans ex visione & intellectu, incorruptibile erit. 22

Confirmatur amplius: Forma quæ caret contrario, ab intrinseco incorruptibilis est: Sed visio beatifica caret contrario, error enim, qui solus videtur illi opponi, ei proprie non contrariatur; quia nec sunt ejusdem ordinis, nec possunt mutuo se expellere; illa quippe visio sic perficit subjectum, ut reddat illud omnino incapax erroris: Ergo idem quod prius.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primo contra primam partem conclusionis. 23 Ad rationem beatitudinis non est necessarium ponere illam incorruptibilem ex natura sua, sed sufficit quod ex Dei dono & conservatione non corrumpatur: Ergo omnino voluntarie ponitur incorruptibilis ex propria ratione. Consequentia est bona. Antecedens probatur: quia ut beatus sit perfecte felix, & non sit anxius de suo statu, sufficit quod Deus statuerit conservare beatitudinem ejus; & hoc sit illi notum.

Huic objectioni solutio patet ex dictis in probatione 24
primæ partis conclusionis, negandum scilicet esse Antecedens: nam cum de essentia beatitudinis sit, quod vel ratione sui, vel ratione eorum quæ illi debentur, satiet omnem appetitum beati, & omnem miseriam & anxietatem ab eo excludat; non esset vera beatitudo si ex se & ab intrinseco non haberet securum reddere beatum de perpetuitate sui status: hoc autem præstare non potest, nisi ab intrinseco sit inamissibilis & incorruptibilis; adeoque non sufficit extrinsecum Dei decretum, quo statuit perpetuo conservare Sanctorum beatitudinem; sed insuper requiritur quod ipsa beatitudo ratione sui, vel ratione alicujus proprietatis & perfectionis sibi debitæ, exigat perpetuo durare & conservari a Deo.

Objicies secundo: Beatitudo habet potentiam intrinsecam 25
ut a Deo destruatur: Ergo est corruptibilis ab intrinseco, saltem per respectum ad Deum. Consequentia patet ex supra dictis, Antecedens probatur: Visio beata est destructilis a Deo suspendente concursum. At non est destructilis per solam denominationem extrinsecam a potentia Dei: Ergo est destructilis per potentiam intrinsecam. Probatur Minor. Si solum esset destructilis per denominationem extrinsecam a potentia Dei, hæc caussalis esset vera, ideo est destructilis, quia Deus potest eam destruere: At rursus hæc est vera: Deus potest illam destruere, quia destructilis est: Ergo de primo ad ultimum, ideo posset Deus destruere visionem, quia posset: quod est circulus vitiosus, quem D. Th. 1. p. q. 25. art. 2. vitare contendit in objecto omnipotentiæ.

Respondeo, distinguendo Antecedens: Beatitudo habet 26
potentiam intrinsecam ut destruatur a Deo, physicam, nego Antecedens: Logicam & obedientialem, consistentem in non repugnantia ut destruatur a Deo operante supra leges communes, & contra peculiarem ipsius beatitudinis inclinationem, concedo Antecedens, & nego Consequentiam: quia ut aliquid dicatur ab intrinseco corruptibile, per respectum ad Deum, non sufficit non repugnantia, seu potentia logica & obedientialis ut ab illo destruatur, ut supra ostensum est, sed exigitur potentia physica inclinata secundario ad non esse: ideo enim homo, v. g. dicitur corruptibilis ab intrinseco, quia materia ex qua componitur, appetit alias formas, incompatibiles cum anima rationali, & ex consequenti appetit expulsionem animæ, & non esse hominis.

Objicies tertio contra secundam partem conclusionis: Forma recepta in subjecto non connaturali sed extraneo, recipitur in eo amissibiliter & corruptibiliter; ut patet in calore, qui in subjecto proprio & connaturali, scilicet igne, est inamissibiliter, sed in aqua est amissibiliter, eo quod aqua sit subjectum extraneum: At visio beatifica est in homine, & in Angelo, ut subjecto extraneo, non vero connaturali; cum lumen gloriæ, a quo dependet, nulli intellectui creato vel creabili connaturale sit: Ergo visio beatifica est amissibiliter & corruptibiliter in intellectu humano & angelico. 27

Confirmatur: Gratia sanctificans est qualitas corruptibilis, ut experientia constat, nam quotidie corrumpitur per peccatum: Ergo multo magis lumen gloriæ, & visio beata. Patet Consequentia: tum quia gratia sanctificans est nobilior forma in ordine supernaturali: tum etiam quia comparatur ad lumen gloriæ, ut essentia ad proprietatem; non potest autem proprietas esse incorruptibilior, quam natura a qua dimanat. 28

Ad

29 Ad objectionem respondeo, Majorem esse veram, quando forma ex se non habet quod sit incorruptibilis, sed ex conditione subjecti; tunc enim si recipitur in subjecto extraneo, est in eo corruptibiliter & amissibiliter; secus vero, quando ex se & ex natura sua incorruptibilis est, & perfecte participata a subjecto extraneo; tunc enim non solum non participat corruptibilitatem subjecti, sed insuper illud trahit & elevat ad suam incorruptibilitatem. Patet hoc in subsistentia divina, quæ quia ex se est incorruptibilis & æterna, etiam communicata subjecto extraneo, scilicet humanitati, incorruptibilis & perpetua manet, & trahit illam ad suam perpetuitatem: unde Christus naturam semel assumptam numquam dimisit, etiam dissoluta unione illius naturæ per mortem. Ceterum visio beata ex se & ex natura sua incorruptibilis est: tum quia est participatio visionis Dei, & mensuratur æternitate illius: tum etiam, quia principia ad illam concurrentia, nempe lumen gloriæ, & divina essentia, in ratione speciei unita, & propria natura sunt incorruptibilia; & sic visio quamvis recepta in subjecto extraneo (intellectu scilicet humano vel angelico) non propterea participat corruptibilitatem seu mutabilitatem illius, sed potius illud trahit & elevat ad esse omnino immutabile & incorruptibile: adeoque licet anima vel intellectus secundum se mensurentur ævo, ut tamen subjicjuntur lumini gloriæ, & visioni beatæ, æternitate participata mensurantur, & omnino invariabiliter se habent. Dixi autem, quando forma ex se incorruptibilis est, & perfecte participata a subjecto: quia si participatur imperfecte (ut gratia & caritas viæ, ratione cognitionis obscuræ fidei per quam regulantur) etiamsi ex natura sua sit incorruptibilis, nihilominus potest de facto corrumpi ex defectu subjecti, quia tunc non trahit subjectum ad suam perfectionem, sed potius trahitur ab illo ad suam imperfectionem.

30 Ex quo patet responsio ad confirmationem: licet enim gratia sanctificans de se postulet perpetuitatem, & illam secum afferat, si sit in statu perfecto & connaturali, uti est in patria, ubi clara Dei cognitione regulatur: in via tamen potest aliqua ratione corrumpi seu amitti, quia est in statu imperfecto & veluti præternaturali, utpote regulata per fidem & cognitionem obscuram: adhuc tamen in illo non est physice corruptibilis intrinsece, quia non habet aliquod physicum principium corruptionis, sed tantum morale, quod est peccatum.

31 Ex his solutum manet præcipuum Curielis fundamentum, quod potest sic breviter proponi. Principium proximum visionis beatificæ non petit ab intrinseco perpetuo conservari: Ergo illa non est ab intrinseco incorruptibilis & inamissibilis. Consequentia patet, Antecedens probatur. Principium proximum visionis beatæ est intellectus, ut illustratus lumine gloriæ: At huic conjuncto non debetur perpetua conservatio ratione subjecti, cum lumen gloriæ sit illi indebitum; nec ratione luminis, quia cum accidentis esse sit inesse subjecto, ex parte subjecti dijudicandum ac metiendum est an accidenti debita vel indebita sit conservatio, sicut ex parte subjecti judicamus ac metimur an accidens naturale fit vel supernaturale: Ergo principium proximum visionis beatificæ non petit ab intrinseco perpetuo conservari.

32 Huic, inquam, argumento patet solutio ex jam dictis, negandum scilicet esse Antecedens. Et ad hujus probationem, neganda est Minor, pro secunda parte, quam non convincit probatio facta: nam licet verum sit accidens quod subordinatur subjecto, debere mensurari quoad debitum conservationis, penes subjecti exigentiam; non tamen est verum, quando accidens sibi subordinat subjectum, illudque trahit ad propriam immutabilitatem: hoc autem est discrimen inter gratiam viæ, & lumen beatificum, quod gratia viæ libero hominis arbitrio quoad sui conservationem subjicitur, ita ut illam pro arbitrii libertate possit abjicere: lumen autem beatificum non subjicitur intellectui creato, sed illum sibi subjicit ac subordinat, & ad ordinem immutabilem elevat, ut antea exposuimus; ideoque an sit debitum perpetuo conservari, non ex subjecti exigentia, sed ex propria hujus luminis gloriosi natura, dijudicandum & metiendum est. Unde est disparitas quantum ad hoc inter supernaturalem accidentis, & debitum conservationis illius in subjecto; cum enim supernaturalitas sumatur ex excessu & elevatione formæ supra naturam & exigentiam subjecti in quo recipitur, ex parte subjecti metimur an accidens naturale vel supernaturale sit: e contra vero cum debitum conservationis reguletur penes immutabilitatem formæ conservandæ, non penes exigentiam subjecti, sed penes propriam naturam ipsius formæ metiendum est; præsertim quando talis forma est in suo statu perfecto & connaturali, ut contingit in proposito.

Objicies ultimo: Visio communicata Paulo in raptu 33
fuit ejusdem speciei cum visione Beatorum: At illa non potebat ab intrinseco perpetuo conservari: Ergo nec visio beatorum id expofcit. Major videtur certa, Minor vero probatur primo, Actio non potest excedere durationem principii a quo essentialiter pendet: At principium, scilicet lumen communicatum Paulo, non potebat ab intrinseco perpetuo conservari, cum fuerit facile transiens, & datum per modum luminis prophetici, & corusçationis transeuntis, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 175. art. 3. ad 2. Ergo nec ejus visio. Secundo eadem Minor suadetur: quia alias non solum fuisset miraculosum, quod Paulus manens viator viderit divinam essentiam, sed etiam quod illius visio ad breve tempus duraverit: At hoc videtur multiplicare miracula absque necessitate: Ergo visio communicata Paulo in raptu, non potebat ab intrinseco perpetuo conservari.

Huic argumento respondent aliqui, negando Majorem: 34
existimant enim visionem communicatam Paulo in raptu, & visionem patriæ quam Beati eliciunt, esse diversæ speciei, quia prima ex natura sua fuit transiens, & non processit a lumine gloriæ, sed a solo auxilio; altera vero est permanens, & a lumine gloriæ procedens. Sententia tamen quæ docet utramque visionem esse ejusdem speciei, solumque differre accidentaliter & ex parte subjecti, verior & probabilior est: tum quia utraque respicit idem objectum formale, nimirum essentiam divinam clare cognitam: tum etiam quia qualitates facile mobiles, & difficile mobiles ex parte subjecti, non differunt specie & essentialiter, juxta D. Thomam infra qu. 49. art. 2. ad 3.

Melius ergo respondetur, concessa Majori, negando Minorem: visio enim Pauli ex se & ex natura sua erat perpetua, & exigebat ab intrinseco perpetuo conservari; sed ex dispensatione Dei & per miraculum non duravit de facto: sicut Cælum, vel Angelus, quæ ab intrinseco incorruptibilia sunt, & exigunt perpetuo conservari, de potentia absoluta possunt desinere esse. Ad primam probationem, nego etiam Minorem: nam licet tale lumen habuerit modum dispositionis transeuntis, fuit tamen habitus quoad substantiam: unde quando D. Thomas loco citato illud comparat lumini prophetico, comparatio tenet solum quantum ad modum essendi utriusque, non vero quantum ad substantiam seu rationem specificam. Ad secundam probationem, concessa Majori, nego pariter Minorem: nam vel illa duo miracula sunt inter se subordinata, & unum inclusum in alio, aut sequutum ex illo: quia scilicet eo ipso quod viatori communicatur clara Dei visio, non nisi ad tempus debet communicari, præter quam Christo; qui fuit viator & comprehensor: vel si sunt duo miracula non subordinata, multiplicantur cum urgenti necessitate, orta ex natura visionis, ut satis ostendi.

TRACTATUS SECUNDUS.

DE ACTIBUS HUMANIS.

Expedito tractatu de beatitudine, incipit D. Thomas agere de actibus humanis; quippe qui sunt potissima media, quibus hæc beatitudo acquiritur, & ut ait D. Bernardus ad cleric. cap. 15. *semina æternitatis*: sicut enim arbor & fructus virtualiter continentur in semine; ita & vita æterna in bonis operibus: unde Apostolus 2. ad Corinthios 9. *Qui parce seminat, parce & metet; & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Verum quia prima & generalis conditio actuum humanorum est, ut a voluntate procedant, unde voluntarii nominantur: priusquam S. Doctor de ipsis actibus humanis in particulari, eorumque principiis differat, agit qu. 6. de voluntario, & involuntario. Sit ergo

DISPUTATIO PRIMA.

De Voluntario & Involuntario.

Ad quæst. 6. D. Thomæ.

Cum eadem sit contrariorum doctrina, in hac disputatione primo agemus de voluntario, secundo de involuntario, tertio de mixto ex utroque.

ARTI-